

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-04-10

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 240110b, Sobona 2024/0007

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 10 april 2024 kl. 9.00-12.00

Dispensansökan från Bergslagens Räddningstjänst

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 4 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av Sobona, Kommunal och Allmänkommunal verksamhet.

Beslutet expedierat 2024-05-02

Ordförande
Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bland annat Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtalet samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga J och R till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i överenskommelsen om dispens § 3 och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Bergslagens Räddningstjänst

Bergslagens Räddningstjänst (BRT) har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelse från AB § 13 mom. 5 samt från Bilaga R till AB.

Ansökan avser skiftgående personal i utryckningsstyrka som arbetar på heltidsstationerna i Kristinehamn och Karlskoga och omfattar sammanlagt 44 heltidsbrandmän, 8 styrkeledare och vikarier för dessa.

Bergslagens Räddningstjänst är ett kommunalförbund (räddningstjänstförbund) som ansvarar för räddningstjänsten i sex kommuner (Karlskoga, Kristinehamn, Filipstad, Hällefors, Degerfors och Storfors kommuner).

Förbundet har två heltidsstationer, en i Karlskoga och en i Kristinehamn som bemannas av en styrkeledare och fyra respektive fem brandmän. Därutöver finns sex deltidstationer (RiB) i Filipstad, Hällefors, Degerfors, Storfors, Lesjöfors och Åtorp. BRT har totalt cirka 200 medarbetare inklusive administrativ personal.

Från 29 januari arbetar utryckningspersonalen delat dygn i veckorna och 20-timmarspass på helgerna, mot tidigare ha arbetat med delat dygn i veckorna och dygnspass på helgerna, två dygnspass per medarbetare och fyraveckorsperiod.

Som skäl för sin ansökan om dispens har förbundet bland annat anfört.

Förbundet har vidtagit flera åtgärder för att ställa om verksamheten till de nya arbetstidsreglerna. Förbundet har tagit fram nya scheman och analyserat.

Förbundet befarar att begränsningen på 20 timmars pass på helger medför en försämring för verksamhetens förmåga att upprätthålla kvalitetskraven då avlösningstiderna behöver ske vid onaturliga tidpunkter under dygnet. Förbundet uppger att möjligheten att genomföra utbildning och övning kommer att drastiskt minska i omfattning eftersom möjligheten att planera om medarbetare för övning eller utbildning utanför ordinarie schema reduceras.

Förbundet avser ansöka om extra medel för att utöka personalen under 2024. Under kommande året kommer omställningsarbetet att fortgå med bland annat rekrytering och kompetensförsörjning.

Bedömning

Ansökan om dispens avser räddningstjänsten. Kraven för dispens är desamma oavsett om arbetstagarna omfattas av AB eller Bilaga R.

Förbundet söker dispens för att fram till 31 januari 2025 kunna förlägga tjänstgöring upp till 24 timmar för två dygnspass under helger per fyraveckorsperiod, för sommarsemesterperioden (juni-augusti 2024) samt för övningar och utbildningar.

Som framgår av den ovan redovisade avtalstexten kan räddningstjänsten i vissa fall behöva dispens. Uttrycket "i vissa fall" tycks tyda på att det ska handla om en speciell situation eller ett visst förhållande samt att dispens ska hanteras restriktivt. Det synes därför tveksamt om det ska vara möjligt att bevilja dispens för en räddningstjänst att generellt tillämpa så kallade dygnspass på hela dess verksamhet. Nämnden behöver emellertid inte ta ställning till den frågan i detta ärende.

På ett övergripande plan handlar det om att man vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen.

Förbundet har framfört en rad skäl för sin dispensansökan samt beskrivit vilka åtgärder som har vidtagits för att kunna förlägga enligt AB/Bilaga R. Förbundet har särskilt pekat på svårigheter att planera den lagstadgade sommarsemesterledigheten med bibehållen kompetensnivå och att upprätthålla nödvändig övnings- och utbildningsverksamhet.

Beslut

Arbetstidsnämnden har, genom ett delbeslut den 29 februari 2024, beviljat Bergslagens Räddningstjänsts ansökan om dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under den lagstadgade semesterperioden (juni-augusti 2024).

Utöver det beslut som tidigare meddelats gällande semesterperioden beviljar Arbetstidsnämnden, för berörda yrkesgrupper enligt ansökan, dispens under tiden 1 februari 2024 – 31 januari 2025 för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för två dygnspass per fyraveckorsperiod under helger samt för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för utbildningar och övningar som inte ryms inom ordinarie arbetstidsförläggning eller inom ordinarie verksamhet.

Beslutet avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.